PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 1. štev. 123 - Cena 2.- liri | TRST, sobota 6. oktobra, 1945 | Uredništvo in uprava, Piazza Goldoni št. 1-I. Tel. št. 93806, 93807, 93808. Rokopisi se ne vračajo

Leta 1918 je bilo v Trstu 6.713 slovenskih učencev v osnovnih šolah, oziroma 27,3 % od vsega šolstva. V naslednjih letih je število slovenskih učencev z ozirom na italijanske učence vedno hitreje padalo: 6.699, 6.547, 6.290, 5.667, 4.572, 3.071, 2.890, 2.144, 1.500, oziroma v odstotkih v primeru z italijanskimi učenci: 22,8 %, 22,6 %, 21,3 %, 20 %, 18,7 % 17,8 %, 15,4 %, 16,2 %, 6 %.

To je rezultat obljub vojnega komisarja Julijske Krajine generale Petiti di Roreto, ki jih je izrekel takoj po prvi svetovni vojni: „Dobili boste več šol, kakor ste jih imeli pod Avstrijo". In res, v šolskem letu 1928-1929 je bil odnos italijanskih šol v primeru s slovenskimi sledeči:

100 % italijanskih, 0 % slovenskih.

Ustanovni občni zbor Prosvetne zveze

Danes slavi primorsko ljudstvo svoj kulturni praznik. Zastopniki vseh primorskih prosvetnih društev so se danes zbrali v Trstu, da na ustanovnem občnem zboru postavijo temelje svojega prosvetnega dela. To je dogodek, ki ga enakega ne pomni trpljenja polna zgodovina primorskih Slovencev.

Danes so se na skupnem zborovanju sestali kulturni in prosvetni delavci našega ljudstva, enotni in ne razdvojeni, kakor v preteklosti. Enotnost naših prosvetnih ustanov je plod enotnosti narodno-osvobodilne borbe: Kakor je naše primorsko ljudstvo šlo enotno v borbo proti fašističnemu in nacističnemu okupatorju, in si že tekom borbe same postavljalo temeljne kamne bodočega kulturnega življenja, tako si danes, strnjeno okoli svojega političnega vodstva, izpopolnjuje svojo prosvetno organizacijo.

Naše primorsko ljudstvo je res vredno občudovanja: Njegova življenjska sila, njegova borbenost in neuničljiva težnja po svobodi in izobrazbi, ne pozna ovir. Vse divjanje fašističnega okupatorja mu ni moglo zlomiti hrbtenice. Z uporno glavo je kljubovalo vsem poskusom raznarodovanja, od najbolj hinavskih do najbolj odkrito zločinskih. Vse je fašizem poskusil, a vse je bilo zaman. Danes se naše ljudstvo dviga v vsem svojem ponosu in stoji tako trdno, še trdneje, kot je stalo v oboroženi borbi.

Njegova rodna zemlja je poteptana, porušena; trpela so polja, sončna in sočna, bogata in rodna, radodarna in nehvaležna: trpeli so domovi, kriti z opeko ali s slamo, trpeli so ljudje, na telesu in v duši: nobena grenka ura jim ni prizanesla. Vse so poskusili, vse pretrpeli, vse prenesli: niso klonili.

Danes, ko se še najdejo ljudje, ki bi za to našo ponosno zemljo radi barantali, ko se še ne morejo odločiti za edino rešitev, kateri teži vsak kamen naše zemlje, vsako srce, ki je skozi stoletja, iz roda v rod, prižigalo plamenico narodnega vstajenja; ko se zakleti sovražniki našega narodnega življenja že zopet zaganjajo v demokratičnost naših političnih pridobitev, demokratičnost, ki si je znala novojiti tudi srce italijanskega svobodoljubnega ljudstva, so se zbrali v Trstu naši prosvetni delavci, da na kulturno prosvetnem popришju nadaljujejo z narodno osvobodilno borbo zapopadeno delo.

Prihiteli so iz vseh krajev Slovenskega Primorja: z Bovškega, Kobariškega in s Tolminskega; iz Brd, Vipavske doline in s Krasa; z Notranjske in slovenske Istre; vsi so hoteli biti prisotni. Danes zborujejo v Trstu.

Mi, ki smo z našim časopisom zvesto spremljali borbo primorskega ljudstva, tako na fronti, kakor v zaledju; ki nam je neumajna obramba pravic našega ljudstva najvišja zapoved, pošiljamo bratske pozdrave prvemu ustanovnemu občnemu zboru Prosvetne zveze Slovenskega Primorja in mu želimo popolni uspeh.

Stavka v Liverpoolu končana

London, 5. Reuter — Stavka v Liverpoolskih dokih, ki je ohromila vse tadijski promet v zadnjih treh tednih je končana. Delavci zahtevajo 26 šilingov na dan, 40 urni delovnik in 15 dni plačanega dopusta na leto. Na britanski vzhodni obali grozi, da se bo stavka 200 pristaniških delavcev v Hullu v kratkem razširila na druge doke v Hullu.

Na ameriški strani atlantskega oceana leži v newyorški luki 17 britanskih in 68 ameriških trgovskih ladij, ker je vse delo v luki obstalo. Tako poroča newyorški dopisnik «Daily Express-a»

Čiščenje min v Kvarnerju

Reka, 5. Tanjug — Okupatorji so pri svojem umiku položili veliko število min raznih tipov pri vhodu v naše luke v Kvarneru in ob hrvaškem morju. Takoj po osvoboditvi je začela ekipina 24 minolovcev, opremljenih samo s primitivnimi napravami, odstranjevati mine. Spočetka smo bile na razpolago samo močne motorne barke. Nato smo dobili 250 izkušenih mornarjev, dobre ladje in sodobno opremo za odstranjevanje min.

Navzlic vsem nevarnostim so naši mornarji odstranili več kot 1000 min in očistili sušaško in reško pristanišče, kakor tudi znaten del naše obale.

V času do 7. oktobra 1945 vse „Za našega dijaka"

Sklepi berlinske konference - jasen kažipot

„Izvestja" o vzrokih neuspeha londonskega zasedanja

Moskva, 5. Tass — «Izvestja» pišejo v uvodniku pod naslovom: «O Svetu zunanjih ministrov v Londonu»:

«Prvo zasedanje Sveta zunanjih ministrov se je končalo brez rezultata. Sprejeti niso bili nobeni sklepi. Objavljeno ni bilo niti poročilo, ki bi pojasnilo, zakaj se je zasedanje zunanjih ministrov končalo z neuspehom.

Ker Svet zunanjih ministrov sam ni dal nobene razlage za to, kar se je zgodilo, se pojavljajo v tisku sedaj razna ugibanja. Iščejo krivce, izmišljajo si najrazličnejše bajke, medtem pa izjave nekaterih udeležencev londonske konfrence se stopnjujejo zmedo v javnosti.

Čudi nas, da Svet zunanjih ministrov, ki je imel 31 sej, ni prišel na predlog sovjetske delegacije, da naj se zasedanje Sveta podaljša še za en dan, da se napravi ponovni poskus doseči kompromis. Ameriški delegati so nasprotovali. Gospod Byrnes je zbog nekega razloga kategorično odklonil, da Svet zunanjih ministrov nadaljuje z delom. Vendar ni omenil, da bo pred zaključkom prvega zasedanja Sveta zunanjih ministrov dal vsaj kako razlago o vzrokih neuspeha. Izmikanje razlagi pa se nikogar ne opraša od potrebe razumljivo odgovoriti na presenetljiva vprašanja, ki so se sedaj pojavila. Že dolgo je znano, da se na mednarodnih konferencah ne da obnasati kot v lastnem domu. Kot je splošno znano, na mednarodni konferenci vlada ene države ne more izdajati odredb vladi druge.

Zmagala bo resnica!

Čisto očividna je želja zvrniti krivdo za neuspeh na drugega. Nič zato, ako britanski in ameriški tisk sedaj ne bosta trdila, da želi sovjetska delegacija zvrniti na ameriško in britansko delegacijo odgovornost za stanje, ki je nastalo. Vendar pa morejo tisti, ki so postali vedno bolj zapleteni v vsakovrstne, na hitro roko izmišljene razlage, odkloniti svoje lastne odgovornosti za storjeno. Končno bo le triumfirala resnica.

Govor Molotova dne 3. oktobra na tiskovni konferenci v Londonu je pokazal, da ne leži jedro v tem, ali naj Francija in Kitajska sodelujeta ali pa naj ne sodelujeta pri pripravljanju te ali one mirovne pogodbe.

Sklepi berlinske konference, ki so jih podpirali Truman, Attlee in Stalin, so jasen kažipot, sporazum pa je sporazum — saj veže vse udeležence.

Proti kršitvi sporazuma

Berlinski trojni sporazum pravi, da bo Francija udeležena pri pripravljanju mirovne pogodbe z Italijo. Vsakdo se strinja s tem. Kar se tiče drugih nemških satelitov, pravi isti berlinski sporazum določno, da morajo načrte za te mirovne pogodbe sestaviti «države, ki so podpisale pogoje predaje» s temi deželami.

Francija pa ne le, da bi ni podpisala pogojev premirja z Rumunijo, Italijo, Madžarsko in Finsko, temveč jim tudi ni nikoli objavila volje. Francija torej ne more zahtevati sodelovanja pri pripravljanju teh mirovnih pogodb. Ko je Francija soglašala z udeležbo pri delu Sveta zunanjih ministrov, ki ga je vzpostavil berlinski sporazum treh velesil, je točno vedela, da ta sporazum ne predvideva njenega sodelovanja pri pripravljanju mirovnih pogodv z omenjenimi deželami. Omeniti je treba, da v zvezi s pripravljanjem mirovne pogodbe s Finsko, nihče v Svetu zunanjih ministrov ni ugovarjal, da naj se to vprašanje prepusti predstavnikom Sovjetske zveze in Velike Britanije — brez predstavnikov ZDA, kajti ZDA niso bile v vojnem stanju s Finsko,

Če sta torej gospoda Byrnes in Bevin vztrajala da Francija sodeluje pri sestavljanju mirovnih pogodb z Rumunijo, Bolgarijo, Madžarsko in Finsko, sta s tem predlagala kršitev berlinskega sporazuma. Jasno je, da sovjetska delegacija na to ni mogla pristati.

Zvračanje krivde na drugega

Iz tega pa tudi sledi, da pomenijo poskusi razlagati neuspeh konference zunanjih ministrov s tem, da se sovjetski predstavnik ni strinjal z drugimi ministri, poskus zvračati krivdo na drugega.

Dne 3. oktobra je ameriški minister Byrnes ponovno poskusil razložiti, kar se je zgodilo. Dejal je, da Sovjeti nočejo razpravljati o problemu bodočih mednarodnih konferenc o mirovnih pogodbah, ne da bi o tem obveščali Moskvo. Toda ta razlaga ne odgovarja stvarnosti.

Znano je, da je sovjetska delegacija predlagala, naj se delo Sveta zunanjih ministrov podaljša in naj se 3. oktobra razpravlja o vseh vprašanjih, o katerih ni bil dosežen sporazum. Kar se tiče vprašanja konferenc o mirovnih pogodbah, tega vprašanja ni bilo nikoli na dnevnem redu Sveta zunanjih ministrov. Gospod Byrnes je nepričakovano sprožil to vprašanje nekaj dni pred zaključkom prvega zasedanja. Sovjetska delegacija ne le ni odklonila razpravljati o tem vprašanju, temveč je celo predložila svoje pismene predloge, ki so bili izročeni vsem ministrom že 28. septembra. Torej neuspeha prvega zasedanja Sveta zunanjih ministrov ni mogoče pripisati odklonitvi sovjetske delegacije, da bi razpravljala o vprašanjih bodočih mednarodnih konferenc za posvetovanje o mirovnih pogodbah.

Ta poskus zvračanja krivde na drugega je torej treba priznati za popolnoma neodgovoren.

Vzrok neuspeha

Kaj je resničen vzrok neuspeha londonskega zasedanja? Na to vprašanje je odgovoril Molotov. Pravi vzrok neuspeha Sveta zunanjih ministrov je v različnem stališču ministrov, do berlinskega sporazuma, ki je bil dosežen 1. avgusta med vladami Velike Britanije, ZDA in ZSSR. Izkazalo se je, da se stremljenje ameriške in britanske delegacije razlikuje od tistega, kot je bilo dva meseca prej v Berlinu. Kar sta sprejela in podpisala v Berlinu predsednik Truman in ministrski predsednik Attlee sta osporavala v Londonu gospoda Byrnes in Bevin. Pri tem je sovjetska delegacija v Londonu zahtevala, da berlinski sporazum Treh velesil ne sme biti kršen, temveč strogo spoštovan.

Kdor ne bo razumel teh razlik v stališčih ameriške in britanske delegacije na eni strani in sovjetske delegacije na drugi strani do berlinskega sporazuma, ne bo razumel ničesar o tem dogajanju. Vsi poskusi razlaganja neuspeha prvega zasedanja Sveta zunanjih ministrov z izmišljenimi argumenti, ki so bili že omenjeni, so le poskusi izmikanja priznanju resničnih vzrokov sedanjega položaja.

Vprašanje Francije, na primer, se lahko omenja le kot pretveza tistih, ki niso zadovoljni z berlinskim sporazumom.

Ne smemo podcenjevati resnosti tega, kar se je dogodilo v Londonu. Če bodo ameriški in britanski predstavniki še nadalje vztrajali na svojem stališču, ki ga ni na noben način mogoče spraviti v skład z lojalnostjo do sklenjenih trojnih sporazumov, bo to omajalo temelje sodelovanja med tremi velesilami.

Grško izzivanje

Argirokastro, 5. ATA. — Včeraj opoldne je na meji pri Kukavlji vdrlo 8 grških vojakov na albansko ozemlje. Odpeljali so ženo, ki je obdelovala polje. To se je zgodilo v času, ko so dopotovali tjakaj ameriški dopisniki Leigh, White in Chakales. Nastal je velik škandal. Novinarji pa so se osebno prepričali o grškem izzivanju in barbarstvu.

Ameriški novinarji, gospodična Chakales od Associated Pressa in Leigh ter White od «Chicago Daily News», ki se mude na obisku v južni Albaniji, so se ustavili v mestu Argirokastro, kjer so se razgovarjali z novinarji in prebivalstvom tega mesta. Pred odhodom iz mesta so obiskali grad.

Danes zjutraj so imenovani dopisniki odpotovali v Sarado, odkoder bodo nadaljevali svoje potovanje v Valono in Tirano.

Dva iranska delegata zaprta

Teheran, 5. Tass. — Iranska delegata za svetovno strokovno zvezno konferenco v Parizu, Rusta in Shamide, ki so ju iranske oblasti zaprle, sta pričela z gladovno stavko dne 28. septembra v protest proti nezakoniti aretaciji. Poročajo, da se nahaja Shamide v težkem zdravstvenem stanju.

Konferenca avstrijskih pokrajin

Doprinos k razbistritvi političnega položaja

Dunaj, 5. Tass. — Dopisnik Krasnaje Zvezde» javlja: «V dvorani Sveta nižjeavstrijskih pokrajin je bila konferenca vseh avstrijskih pokrajin. Sklicala jo je začasna vlada. Kot pravi Karl Renner, predsednik avstrijske začasne vlade, se je konferenca vršila v istem zgodovinskem poslopju, ki je bilo središče vstaje avstrijskih demokratov proti reakcionarni habsburški monarhiji l. 1848. V preteklosti so se tu vršile številne konference avstrijskih pokrajin.

Konferenca je napravila prvi veliki korak, da se omogoči ljudstvu svobodno izražati voljo. Glavna važnost te konference je pa v dejstvu, da je znatno razjasnila politični položaj, ki je bil do sedaj izredno zapleten in — kot se je zdelo mnogim — zelo nestalen in negotov. Izolacija raznih okupacijskih področij je olajšala notranje delovanje nacističnih in reakcionarnih elementov v pokrajinah. Izrabljajoč težave, ki so se pojavile v pokrajinah, so skušali ti elementi preprečiti konsolidacijo avstrijskih demokratičnih strank in ovirati obnovo demokratične Avstrije. Skušali so ustvariti vtis, da začasna vlada, ki je bila sestavljena na Dunaju, nima zaslombe v pokrajinah. Razširili so zlobne govorice da zavezniške demokratične države ne bodo priznale začasne vlade. Njihovo glavno upanje je bilo, da bodo mogli zanetiti nesporazum med zavezniki in preprečati avstrijsko ljudstvo, da ni in ne more biti sodelovanja med zavezniki. Omeniti je treba, da ti poizkusi reakcionarnih profašističnih elementov v Avstriji niso bili osamljeni. Profašistični elementi se niso čutili potolaženih niti takrat, ko je zavezniški Svet za Avstrijo soglasno dovolil konferenco pokrajin. Upali so, da bodo predstavniki pokrajin izrazili vladi nezaupanje in jo s tem prisilili, da odstopi.

Sodelovanje med poljskimi strankami

Varšava, 5. Tass. — Kot javlja agencija «Polpress» se je vršil v Varšavi sestanek osrednjega izvršnega odbora poljske delavske stranke (PPR) in osrednjega izvršnega odbora poljske socialistične stranke (PPS). Poročila o političnem položaju v deželi sta podala ministrski predsednik Osubka-Moravski (v imenu PPS) in ministrski podpredsednik Gomulka (v imenu PPR). Izčrpno so razpravljali o vprašanjih notranje in zunanje politike. Obe stranki sta se sporazumeli v glavnih vprašanjih, ki so v zvezi s sedanjimi glavnimi nalogami vlade, posebno o vprašanju prehrambenega položaja, ohranitve notranjega miru in utrditve zveze med delavci in kmeti. Prav posebno so poudarili potrebo, za nadaljnje ojačenje sodelovanja med PPS in PPR, predvsem, kar se tiče tovarniških odborov in strokovnih zvez za čim uspešnejši boj proti reakciji.

Epidemija stavk

London, 5. Reuter — Pol milijona ameriških delavcev stavka za zboljšanje delovnih pogojev. Pridružilo se jim je 15.000 avstralskih delavcev, med njimi 4.000 rudarjev.

V Sydneyu so električni nastavljenci grozili s popolno «zatemnitvijo», ker je upravni svet izjavil, da bodo uporabljali vojake, da bi nadomestili 600 stavkujočih v elektrarni Gummerong, ki oskrbuje mesto z elektriko.

Danes se je končala prva povojna stavka na Filipinih, ko so se filipinski brzojavni uslužbenci, nameščeni pri ameriški radijski korporaciji, vrnili na svoje delo.

V Britaniji traja stavka 14.000 pristaniških delavcev že peti dan in 3.000 mož stavka v Hull-skem pristanišču, kjer je delo popolnoma zastalo.

6.000 liverpoolskih delavcev je danes prisostovalo zborovanju, na katerem je govoril predsednik stavkovnega odbora Campbell.

Gospodarska obnova Slovenije

Ljubljana, 5. — Po nepopolnih podatkih imamo na teritoriju naše federalne enote okrog 104.000 popolnoma ali delno porušenih stavb. Mlada narodna oblast, ki si je takoj v začetku pridobila zaupanje širokih ljudskih množic, je prinesla s seboj okvirne načrte za obnovo, izdelane na osvobojenem ozemlju in pa dragocena izkustva, ki si jih je tam pridobila.

In tako so se takoj po osvoboditvi pričela dela na obnovi. Marsikje je prebivalstvo iz lastne iniciative začelo obnavljati najprej manj poškodovane stavbe in se oprijelo očiščevalnih del in del na prometnih zvezah. Ministrstvo za gradnje pa je takoj začelo organizirati strokovno pomoč in dobavo materiala za sistematično obnovo. Uspehi v obnovi, ki so jih na ta način dosegle ljudske množice, so s vsakim dnem bolj normalizirali naše javno življenje in to je omogočilo naši vladi, da je preskrbela Sloveniji prve kredite in posojila za obnovo. Dobili bomo 27.540.000 dinarjev vsezveznega kredita, 42.000.000 federalnega kredita, iz Fonda za obnovo 59.000.000 dinarjev, poleg tega pa je ministrstvo za gradnje preskrbelo 50.000.000 dinarjev posojila za privatno obnovo kmečkih naselij. Ta denar pa bi ostal le navaden papir, če bi se naše množice zanašale samo na pomoč od zgoraj. Z udarniškim duhom se je slovensko ljudstvo vrglo na obnovo in v svoji požrtvovalnosti in popolni predanosti delu se je iz ruševin in tal začelo dvigati novo življenje.

Vsestranska pomoč

Ministrstvo za gradnje je s pomočjo razdelitvenih komisij razdelilo te kredite sorazmerno med najbolj prizadete kraje. Razdelitveno komisijo tvorijo: okrajni gradbeni poročevalec, en partizan, ki je bil v letih borbe na prizadetem terenu, en zastopnik zadružnega odbora in en zastopnik Denarnega zavoda, ki bo denar dobil. Razdelitev posojila se lahko izvrši šele, ko ga odobri krajevni NOO. V tem je garancija, da bodo komisije delovale v korist širokih ljudskih množic. Tako komisijo pa imenujejo sporazumno sekretar okrožja, načelnik oddelka za gradnje in obnovo pri PNOO, zastopnik odseka za socialno skrbstvo in pa gradbeni poročevalec. Ta ukrep ravno potrjuje demokratičnost naše narodne oblasti, saj odločajo o razdelitvi posojila večinoma ljudje, ki jih je izvolilo ljudstvo in uživajo njegovo popolno zaupanje.

Narodna vlada Slovenije pa, kot rečeno, ne nudi pomoči opustošenim krajem samo s finančnimi sredstvi. Preko gradbenega ministrstva je organizirana pomoč tudi v strokovnih navodilih in materialu.

Gradbeno ministrstvo nadzira samo, oziroma preko svojih odsekov po okrožjih, vso gradbeno skupnost in izdeluje oziroma daje odobrenje v glavnem za vse projekte vseh treh sektorjev državnega, zadružnega in gospodarskega sektorja. Na ta način prihajamo do vedno večje načrtnosti v obnovitveni dejavnosti. Upravni aparat ministrstva pa skrbi za koordinacije dela v vseh gradbenih strokah in na vseh sektorjih. Pri ministrstvu je ustanovljena Gradbena direkcija Slovenije, takozvana «Gradis», ki upravlja z državnim sektorjem dejavnosti ter organizira vsa dela v državni režiji. Sem spada tudi uprava vseh gradbenih podjetij, katerih lastniki so bili ali okupatorji ali izdajalci, in teh ni malo, saj tvorijo ta podjetja tri četrtine vseh podjetij v Sloveniji. Združene so v Državno gradbeno podjetje «Pionir» in «Obnova».

Glavne naloge Državnih gradbenih podjetij so solidna gradnja, izboljšavanje materiala, delovnih odnosov in delovnih uspehov.

Tehnične baze

V pomoč zadružnemu sektorju, to je obnovitvenim zadrugam, so bile s strani Oddelka za kmetijstvo organizirane Tehnične baze. Te baze pomagajo ljudstvu pri provizorni obnovi z načrti, z nabavo materiala, z najemanjem delovne sile, z organizacijo obnove celih krajev hkrati, z organiziranjem udarniškega dela itd. Istočasno pa zbirajo te baze dragocene podatke, kako ljudstvo živi, kakšne so njegove želje, kako hoče imeti urejeno hišo v bodočnosti, ko ne bomo več delali malih lesenih provizorijev, temveč bomo spet zidali. Ti podatki omogočajo ministrstvu za gradnje, da rešuje ta problem — prvič v zgodovini — življenjsko in ne le na papirju.

Tehnične baze pomagajo pri ustanavljanju obnovitvenih zadrug v podeželju in stanovajskih zadrug v mestih. S pomočjo zadružnega dela se najbolje izkoristi material in se izločijo špekulanti, s čimer se material zelo poceni.

Pri izvajanju gradbenih del na terenu ni v državnih podjetjih nobene konkurence, kar gradnjo znatno poceni. Končno dobivamo v državnih podjetjih tipizirane izdelke, ki so povsod uporabni, najboljši po kakovosti in vedno bolj poceni kot izdelki privatnih podjetij.

Glede načina obnove smo se morali za enkrat zadovoljiti z lesenimi provizoriji, ker gre lesena gradnja najhitreje od rok in je najcenejša. Vendar to ne more biti končna rešitev. Čez nekaj let bomo te zgradbe nadomestili s trajnimi. Zato bi bilo negospodarsko graditi velike provizorije. Kjer pa so sredstva na razpolago, gradimo seveda že danes dokončne zgradbe.

Tudi privatni sektor, iniciativa, znanje in delavnost privatnih podjetnikov imajo za našo obnovo pomen, ki ga nikakor ne smemo podcenjevati. Tudi ta sektor se usmerja k načrtnemu delu, pri tem pa mu nudi Narodna vlada Slovenije vso pomoč.

Pri presojanju uspehov naše obnove moramo upoštevati vse objektivne težave, ki so v zvezi s težkimi posledicami vojnih let.

Molotov v Moskvi

Moskva, 5. Tass. — 4. oktobra se je vrnil iz Londona v Moskvo po zaključku zasedanja Sveta zunanjih ministrov, ljudski komisar zazunanje zadeve Molotov.

Palestinsko vprašanje

London, 5. Reuter. — Palestina zavzema važno mesto v današnjih vesteh. «Daily Mail», navaja generalnega tajnika arabske lige Abderamana Azama Beja, ki pravi: «Mi rabimo mir, toda pripravljeni smo bojevati se zanj.»

Na sinočnji tiskovni konferenci v Londonu je dejal, da so Arabci pripravljeni igrati svojo vlogo pri rešitvi židovskega vprašanja, niso pa pripravljeni sprejeti nadvlade.

Poročajo, da je včeraj obiskal zunanjega ministra Bevina in razpravljal z njim o stališču arabske lige glede na palestinsko vprašanja.

Britanski židje so sklicali za 7. oktober posebno zborovanje, kjer bodo razpravljali o palestinskem vprašanju.

Na zborovanju bodo razpravljali o resoluciji, s katero bodo pozvali britansko vlado, naj takoj začne proučevati nujna vprašanja.

Reuterjeva brzojavka iz Jeruzalema pravi, da je včeraj 2 tisoč delavcev izjavilo na zborovanju jeruzalemskega sveta židovskih delavcev, da bodo skupno zagotovili židovsko vseljevanje in neovisnost. Na zborovanju so protestirali proti zaporu 200 «ilegalnih» židovskih priseljencev, ki so pred kratkim prispeli, in zahtevali njihovo izpustitev. Britanski vladi in laburističnemu gibanju v Britaniji so poslali posebne poslanice. Do zob oborožena britanska mobilna policija je izvedla preteklo noč obsežne racije.

Židovski voditelji so se sestali, da bi razpravljali o tekočih vprašanjih. Sprejeti so bili sklepi, do sedaj pa še niso izdali nobenega poročila.

Listina Združenih narodov v veljavi

London, 5. Reuter — Edward Stettinius, vodja delegacije ZDA v pripravljalni komisiji Združenih narodov, je danes izjavil, da je ponoči prejel iz Washingtona obvestilo, da je 30 držav ratificiralo listino Združenih narodov.

11 nadaljnih držav je vložilo svoje ratifikacije in vse kaže, da bo 10 drugih držav v kratkem poslalo ratifikacijske listine v Washington.

Ratifikacija 30 držav pomeni, da bo listina stopila v veljavo.

Neredi v Argentiniji

Buenos Aires, 5. — O dijaški stavki poroča dopisnik «New York Times-a» in pravi, da stavka vec kot 30.000 dijakov vseh sestih argentinskih vseučilišč.

Dijaki so osebno prevzeli vodstvo stavke, ne oziraje se na polzkuse, da se doseže sporazum med vlado in vseučiliščnimi sveti.

«Associated Press» obvešča, da se je pričela policija, ki je vdrla v prostore pravne fakultete, tehnike in fakultete za socialne vede, ki so v raznih delih mesta, umikati.

V teku noči je prišlo v Buenos Airesu do spopadov med dijaki in pripadniki vojnega ministra Perona. En dijak je bil ustreljen. Obsedno stanje v argentinski prestolnici se vedno traja.

Sovjetska pomoč Albaniji

Tirana, 5. ATA. — «Abansko ljudstvo», piše list «Jehona e Tiranes», «se toplo zahvaljuje Sovjetski Zvezi za to, kar nam je dala. Gre tu za 100.000 kvintalov pšenice, od katerih je 50.000 že v naših lukah, medtem ko ostalo polovico pričakujemo».

Glede vtisa, ki ga je ta vest vzbudila med ljudstvom, piše imenovani tednik: «Onega dne, ko je ljudstvo doznalo za to novico, je bilo opaziti živahnost in veselje. Ljudstvo je govorilo z navdušenjem o tem dejanju Sovjetske Zveze, ki je priskočila na pomoč albanskemu ljudstvu v teh težkih dneh.

Vsi sloji albanskega prebivalstva so izrazili svojo hvaležnost in naklonjenost napram ljudstvu Sovjetske Zveze.

O francoskih kantonalnih volitvah

Pariz, 5. Tass. — Tassov dopisnik poroča: «Izidi kantonskih volitev v Franciji, ki so bili pred kratkim priobčeni, zahtevajo nekaj pojasnil, da bo slika volitev jasna. Kantonalne volitve v Franciji niso nikdar dale verne slike o moči strank, ker temelje na sistemu nesorazmernih predstavništev. Razen dejstva, da se kantoni sami močno razlikujejo po številu volilcev (na pr. kanton okrožja Saint-Quentin Aise ima 33.191 volilcev, medtem. ko ima kanton nižje alpskega okrožja samo 396 volilcev) se moramo spomniti, da posvečajo francoski volilci glavnim okrožnim svetom, ki so čisto posvetovalna telesa, vedno manj pozornosti, kot občinskim in posebno parlamentarnim volitvam. Pri prvih kantonskih volitvah je sodelovalo samo 15 milijonov volilcev. Pri kantonskih volitvah je dobila največje število glasov komunistična partija. Po uradnih podatkih je komunistična stranka v prvem kolu volitev dobila 3 milijone 80 tisoč glasov. Tu niso všteti glasovi, ki jih je dobila komunistična stranka v seinskem okrožju iz razloga, ker so se vršile volitve v seinskem okrožju na osnovi sorazmernih predstavništev v enem samem kolu.

List «Humanitè» je protestiral proti uradnim podatkom, ki pravijo, da obsegajo komunistični glasovi tudi glasove, ki so jih dobili komunisti v seinskem okrožju pri občinskih in kantonalnih volitvah (v kolikor so občinski svetniki v Parizu istočasno glavni svetniki seinskega okrožja). Zato je komunistična partija dosegla 3 milijone 830 tisoč glasov v prvem kolu volitev. Po poročilih notranjega ministrstva je socialistična stranka dosegla 3 milijone 423 tisoč glasov in skupno z glasovi v Parizu in seinskem okrožju približno 3 milijone 700 tisoč glasov. Radikalna stranka je dobila po uradnih podatkih v prvem kolu 2 milijona 54 tisoč glasov. Komunisti so dobili največje število glasov v gosto naseljenih kantonih velikih okrožij, kar pojasnjuje, zakaj so dobili manj mandatov kot socialisti in radikali. Kot poudarja francoski tisk, so socialisti dobili del glasov, ki so jih dobili običajno radikali in v manjšem obsegu takozvane «konservativne stranke».

V Brešiji stavka 18.000 kmetov

Rim, 5. — AFP poroča, da je stopilo v pokrajini Brescia 18.000 kmetov v stavko.

Straže stavkujočih ne dovoljujejo poljedelcem niti, da bi krmili in zdravili živino, kar je povzročilo veliko zaskrbljenost. Poročali niso o nobenem incidentu, toda položaj je zelo napet.

„Srečko Kosovel" v Pardubicah

Beograd, 5. Tanjug. — Dopisnik Tanjug-a poroča iz Prage: V nedeljo 30. septembra je prispel v Pardubice pevski zbor jugoslovanskih partizanov «Srečko Kosovel». V Pardubicah so mu priredili zelo prisrčen sprejem. Goste so pozdravili predstavniki tamkajšnjih oblasti in sindikatov, kakor tudi ostalih krajevnih organizacij. Zbor je priredil dva koncerta v mestnem gledališču, a v torek dopoldne v tovarni «Telegrafija» pred 2000 delavci. Ob tej priliki je prišlo do velikih manifestacij maršalu Titu, novi Jugoslaviji in jugoslovanskemu Trstu.

Koroška reakcija na delu

Ljubljana, 5. — Avstrijska ljudska stranka na Koroškem, katero tvorijo bivše meščanske stranke in sicer Landbund, Heimatblock (Heimatschutz) in bivša klerikalna stranka, sklicuje za 7. oktober javno zborovanje v Dobrlo vas, središče slovenske Podjune, pod parolo: «Nedeljena Koroška v federativni Avstriji». Kot glavni govornik je najavljen dr. Czuber, odvetnik v Velikovcu. Imenovani je pred letom 1920. živel v Celju in se je po plebiscitu naselil v Velikovcu ter je bil velik nasprotnik Slovencev. Nastopila bosta še dva govornika, od teh neki Adlesnik. Več kot teden dni se že vrši propaganda s strani Nemcev za ta shod. Agitatorji so raztrosili tudi letake, v katerih vabi ljudska stranka Slovence k vstopu in jim obljublja vse mogoče, če ostanejo pridruženi Avstriji. Ljudstvo pa je že sedaj spregledalo to igro, ker jo pozna že iz dobe pred plebiscitom leta 1920. Isti ljudje so tedaj obljubili vse mogoče Slovencem, po letu 1920. pa se je vse to izkazalo kot velika laž in prevara.

Zasedbena oblast ne ovira propagande ljudske stranke za to zborovanje, čeravno že propaganda sama kaže, da se bo na tem zborovanju agitiralo za pripadnost slovenskega ozemlja k Avstriji. Istočasno pa oblast Slovence ki hočejo izraziti svojo voljo za združitev z Jugoslavijo, preganja in jih zapira. Na njihovih prosvetnih prireditvah prepoveduje celo recitacije in deklamacije otrok, kakor se je to zgodilo na prireditvi 9. septembra v Mokrijah. Cemu torej dvojna mera in očito favoriziranje ljudske stranke, o kateri je znano da sestoji iz strank, iz vrst katerih so izšli najbolj goreči predstavniki nacifašizma na Koroškem. Saj vendar krši zborovanje ljudske fronte v vasi Dobrli od zasedbene oblasti postavljeno načelo, da se z ničemer ne sme prejudicirati vprašanju slovenske Koroške, ker spada rešitev tega vprašanja v kompetenco mirovne konference. Na drugi strani pa se je celo zavrnila prošnja koroških Slovencev, da bi obnovili svoje prosvetne organizacije in Prosvetno zvezo v Celovcu, ki so bile od nacifašistov razpuščene.

Svetovna federacija strokovnih zvez

Pariz, 5. Reuter. — Danes zvečer se je vršil ustanovni sestanek nove svetovne federacije strokovnih zvez, potem ko je svetovni sindikalni kongres soglasno odobril institut nove organizacije med klici: «Živela internacionala».

Slovensko šolstvo v Trstu

Trst, 5. — *Statistika slovenskega šolstva v Trstu je jasen dokaz načrtnega uničevanja naše šole in zatiranja naše kulture. Deset let statistike je žalostno dejstvo, ki smo mu bili priča od 1918.-1928. leta.*

1918. leta je bilo v Trstu 6.713 slovenskih učencev v osnovnih šolah, oziroma 27.3% od našega šolstva. V naslednjih letih je število slovenskih učencev glede na italijanske učence, vedno hitreje padalo: 6.699, 6.707, 6.290, 5.667, 4.572, 3.701, 2.890, 2.144, 1.500, glede procentov v primeru z italijanskimi učenci: 22.8%, 22.6%, 21.3%, 20%, 18.7%, 17.8%, 15.4%, 6.2%, 6%.

To je rezultat obljub vojnega komisarja Julijske krajine generala Petiti di Roreto, ki jih je izrekel takoj po prvi svetovni vojni: «Dobili boste več šol, kot ste jih imeli pod Avstrijo.» No in res, v šolskem letu 1928.-1929., je bil odnos italijanskih šol v primeru s slovenskimi sledeč:

100 % italijanskih šol, 0 % slovenskih šol.

Je že res, da se je v teh letih izselilo nekaj Slovencev iz Trsta, ali nova svoboda, priborjena z lastnimi močmi, dokazuje, da se niso vsi Slovenci izselili niti ni v njih izumrla narodna zavest, kljub močnemu pritisku fašizma. Po osvobojenju Trsta je spet oživelo kulturno in prosvetno življenje Slovencev in Tržačanov. Komaj se je naša prosveta spet začela postavljati na svoje noge, že se mora boriti z novimi ovirami. V čem obstajajo te ovire? Naše prosvetne oblasti nimajo izvršne moči, vsiljujejo se bivši fašistični sodelavci za učne moči, fašistični zakoni šolstva, ne dajejo se na razpolago šolska poslopja, preganjajo se otroški vrtci itd. S svojo borbo in žrtvami, ni naš narod kaj takega pričakoval niti zaslužil.

V znamenju demokracije

Samostojna italijanska šolska uprava v Slovenskem Primorju pod Jugoslovansko vojaško upravo

Izvršen je nov napredek v organizaciji naše nove ljudske oblasti, — seveda — onstran modre črte. Italijani pod jugoslovansko vojaško upravo imajo svojo lastno šolsko prosvetno upravo, vzpostavljeno na zboru italijanskih vzgojiteljev, profesorjev in učiteljev v Kopru.

Med delom italijanskega prebivalstva na Primorskem in v Trstu je še nekaj takih, ki se boje «slovanske maščevalnosti». A to so le tisti, ki so prespali narodno osvobodilno borbo in ne poznajo njenih načel, ki se vedno bolj dosledno in vsestransko uresničujeja. Jugoslovani, ki smo toliko trpeli pod bolestnimi izrodki šovinizmov in imperializmov, smo v teku še tako za nas krvave vojne dozoreli v novo razvojno dobo, dobo narodne svobode v duhu napredne demokracije, ki se zaveda, da ne more biti narod svoboden, ki drugemu narodu krati svobodo. Iz tega spoznanja se je rodil duh enakopravnosti in bratstva med jugoslovanskimi narodi, ki se uresničuje v federativni ureditvi države. V vsaki federativni edinici ima vsak narod jamstvo za svoj napredek.

V preteklih dneh je dala Jugoslavija jamstvo, da bo veljala ista federativna ureditev tudi za Trst. Italijanska večina ima tu v organski obliki kot sedma jugoslovanska federativna država zajamčen svoj obstoj in napredek.

Oni večni, neverni Tomaži in dvomljivci, še prepolni duha preteklosti, duha šovinizmov in nacionalističnih skrajnosti, ki se kažejo zaskrbljeni za usodo primorskih Italijanov izven Trsta, so danes zadovoljni. Ako jim ni zadoščala najbolj demokratska samouprava krajevnih, okrajnih, NOO, z lastno izvršno oblastjo, ki sama zagotavlja izvrševanje ljudske volje in ustreza njenim potrebam, tudi narodnostnim, imajo danes pred seboj novo organsko upravno obliko, ki primorskim Italijanom jamči njih razvoj in napredek na onem področju, ki je najbolj sporno in najbolj ogroženo na vročih tleh kjer prebivajo mešane narodnosti: na kulturnem področju, jezikovnem. Italijansko prebivalstvo v «coni B» si je izvolilo svoj najvišji šolski in kulturni izvršni organ v obliki «Italijanske prosvetne komisije», na zboru v Kopru.

Člani komisije so bili izvoljeni svobodno. Nihče ni vprašal nikogar, kakšno je njegovo politično mišljenje.

Načelo samouprave velja zanjo enako kot za vsak narodno osvobodilni odbor. Zato pa je tudi kompetenca te komisije enaka: izvršna in ne le posvetovalna, oziroma še več je merodajna. Če je potrebna vsaj formalna odobritev njenih sklepov, je to potrebno zaradi mednarodno pravnih uredb, ki zahtevajo sedaj še nadzor vojne uprave.

V upravni delokrog komisije spadajo vsa vprašanja uredbe italijanske osnovne in srednje šole, učni programi in šolske knjige, nastavljanje učnega osebja itd. To so prava, ki pripadajo običajno osrednji državni prosvetni upravi, zato tu lahko upravičeno govorimo o nekakih italijanski kulturni federalni samoupravi.

Mesto maščevalnosti, «dednega sovraštva» med narodi, vstaja tu nov svet, svet enakopravnosti, sposlovanja in bratstva.

Antifašistično narodno osvobodilno gibanje se dnevno izkazuje s svojo krepko in bogato vodilno silo, ki preoblikuje svet in mu kaže pot v lepšo bodočnost. Resolucija Glavnega odbora slovansko-italijanske antifašistične unije, sprejeta na plenarni seji dne 30. sept. na Reki, ki jamči jezikovna in kulturna prava vseh narodov Primorske, posebno Italijanov, je s tem ukrepom oživotvorjena.

Bratstvo

Italijanska mladina iz Gradišč je iz lastne pobude organizirala nabiralno akcijo v korist mladine iz Komna. Kot je znano, je tudi ta vas postala žrtev vojne vihre in zgorela. Akcija je uspela. Zbrali so za najpotrebnejše razno pohištvo, oblačila in obutev ter v denarju 300 lir.

Tako utrjuje mladina bratstvo, rojeno v skupni borbi proti kletemu sovragu.

Seja „predstavnikov" tržaškega ljudstva

Včeraj popoldan se je vršila ustanovna seja novega občinskega Sveta za mesto Trst. Sejo je otvoril predsednik Sveta advokat Bruno Forti. Pozdravil je člane Sveta gospode Bak Carlo, Catalan Giovanni, Cattelani Eugenio, De Rosa Bruno advokat, Floreani Guido, Forti Aldo, Lago Oreste, Presca Romeo, Rinaldini Teodoro, Rivolti Vittorio, profesorja Sciolis Narciso in Visintin Raimondo ter predsednika občine advokata Miani Ettore. Nato je pozdravil tudi predstavnike tržaškega tiska, ki so prisostvovali seji. Za tem je med drugim dejal: «Naš namen je, da obvestimo potom tiska tržaško ljudstvo kaj delamo, kakšne predloge dajemo in kaj sklenemo. Mi hočemo delati za ljudstvo. Hočemo se poglobiti v ljudstvo, ker edino tako bomo resnično njegovi predstavniki. *(Kdaj jih je sploh ljudstvo izvolilo in tako imenovalo za svoje predstavnike?)*...Hočemo pa na vsak način biti demokratični in to zaradi tega, ker je demokracija stvar bodočnosti. *(Samo zaradi tega?)* Hočemo delati pošteno, vztrajno in odločno za stvar naše občine in našega ljudstva... Tu v tej sobi vlada atmosfera jasnosti in demokracije, ki je vodila naše prednike že v najtežjih časih *(?)*...

Nato je prečital dnevni red: 1. Otvoritev seje, 2. Sprejem pravilnika Občinskega Sveta, 3. Postavitev dneva in ure rednih tedenskih sej, 4. Razno.

Kot druga točka je bil sprejem pravilnika Občinskega Sveta, katerega je prečital tajnik Sveta dr. Mercanti. Razvila se je diskusija, katere se je udeležilo le nekaj članov Sveta. Predsednik advokat Forti je pred diskusijo nagovoril člane Sveta in dejal, da se je novi Svet tržaške občine ustanovil v smislu ukaza št. 11 Zavezniške vojaške uprave. Dejal je, da ima Svet pravico dajati nasvete in izraziti mišljenje o tej ali oni stvari, predsednik Sveta pa je kompetenten in ima deliberativne pravice. *(Priznati moramo, da naše ljudstvo, ki je samo izvolilo svoje odbore, ni dalo nobenih kompetenc in deliberativnih pravic predsedniku, niti odboru, temveč je samo obdržalo vse kompetence in deliberativne pravice, kar je edino v duhu resnične ljudske demokracije).* Nato je gospod predsednik dal pravilnik Občinskega Sveta članom Sveta v pretres.

Eden izmed gospodov je dejal: «Torej Svet nima deliberativne pravice, temveč samo njegov predsednik. Zadovoljni smo, da je stvar tako urejena, ker smo sigurni in prepričani, da bo naš dragi predsednik pravilno tolmačil naše nasvete in naša mišljenja. *(Gospod svetnik je dal veliko priznanje gospodu predsedniku. Ne bomo trdili, da ga ne zasluži, toda — ali je dal gospod svetnik to priznanje v imenu ljudstva?)* «Prepričani smo tudi», je nadaljeval gospod svetnik, «da bodo vsi naši nasveti in naša mišljenja predložena potom vas (bil je obrnjen k g. predsedniku) predsedniku občine g. Mianiju.» Za to priznanje se je gospod predsednik vsem svetnikom zahvalil.

Nato je bil sprejet sklep, o rednih tedenskih sejah in določen dan in ura. Sprejet je bil tudi sklep, da se bo vršila izredna seja Sveta, ako to zahtevajo trije ali štirje člani Sveta.

Pri 4. točki je eden izmed gospodov dejal: «V pričakovanju mednarodne razmejitvene komisije nekateri trgovci in posestniki mestne periferije menjavajo napise. To nas sicer ne straši! *(Kogaš?)* Toda stvar poteka takole. Tri ali štiri osebe pridejo v trgovino in zahtevajo od lastnika, da takoj menja napis *(Kje se je to zgodilo?)* Zato je potrebno da bi mestna policija na to pazila. Izdan bi moral biti ukaz v smislu vprašanja reda in podobna dejanja s pomočjo mestne policije, eventuelne tudi zavezniške policije preprečiti. Sicer pa bi vsi naši mesčani morali spoštovati zakone, kar naš «codice civile» vsebuje zakon, po katerem nima pravice nihče samovoljno menjati ali postavljati napisov. Poleg tega je pri tej stvari tudi vprašanje velikosti in estetike». *(Odkod naenkrat tako ogrevanje za estetiko? — Torej zaradi «velikosti in estetike» ljudstvo ne bi smelo imeti poleg italijanskih tudi slovenskih napisov, česar ne oporeka noben demokrat, kvečjemu fašist! Estetiki na ljubo bi se morali odpovedati svojim pravicam. Priznamo, da se za tako «estetiko» ne ogrevamo — ogrejemo se pa za pravo estetiko: najprej bi pospravili ruševine po mestu, kar resnično ne odgovarjajo niti po «velikosti» — niti estetično. To bi bilo v znamenju obnove, ki bi morala biti najvažnejše ve, ki bi morala biti najvažnejše* mokratični moramo najprej spoštovati zakone (Svet se sklicuje na zakonik iz leta 1934. — torej iz fašistične eve.). Na to je odgovoril predsednik Forti in dejal, da bo poslana tozadevna spomenica ZVU. Pojasnil je tudi, da občinski uradi pri tem ne morejo nič ukreniti, ker je mestna policija pod poveljstvom ZVU. Vse to bo predložil predsedniku odčine Miani-ju, ki bo posredoval pri ZVU. *(Da se morda zbrišejo slovenski napisi?).*

Nato se je oglasil k besedi nek drugi gospod svetnik in je predlagal, da je treba paziti na to, da se v občinske institucije in avtonomne zavode sprejme samo Tržačane. Padli so tudi predlogi o ponovni otvoritvi vojne menzej, o ureditvi vprašanja prehrane in kurjave. *(Samo načelno).*

Predsednik je obljubil, da bo vse te predloge predložil predsedniku občine Mianiju. *(Gospod Miani je bil, kakor smo že uvodoma omenili, na seji prisoten).* Obravnavano je bito tudi vprašanje obnove, za kar dajejo — kakor je dejal gospod predsednik - nekako iniciativo tudi časopisi. Vendar bo vse to «esaminirano». Padel je tudi predlog, da je potrebno napraviti cesto okrog Trsta.

Nek gospod svetnik je spregovoril tudi o vprašanju plina, katerega do sedaj v Trstu še nimamo na uporabo. Možnosti uporabe lahko oskrbi samo ACEGAT. Gospod predsednik je dejal, da bo o vsem govoril z upravo ACEGAT-a. Prav tako je dejal, da se bo informiral *(ali bo to dovolj?)* pri ACEGAT-u zaradi povišanja tramvajske voznine.

Ob koncu je bil sprejet tudi sklep, da se na naslednji seji osnujejo komisija za prehrano in kurivo ter komisija za obnovo.

Nato je gospod predsednik zaključil sejo.

Zasedanje SIAU-ja v Gorici

3. oktobra zvečer se je vršilo v dvorani Ljudskega doma II. zasedanje mestne slovensko-italijanske antifašistične unije z namenom, da seznani slovenske in italijanske meščane, ki so povezani v Antifašistični uniji, s programom, ki nam ga je začrtal na svoji prvi seji na Reki Glavni odbor SIAU-ja in s katerim bomo stopali v bodočnost.

Kot glavna točka se je obravnaval proglas o priključitvi našega Primorja s Trstom k demokratični federativni Jugoslaviji, edina rešitev v duhu samoodločbe narodov in ljudske demokracije. S tem so povezane važne naloge, ki stoje pred vsakim antifašistom, t. j. krepitev enotnosti vseh demokratičnih sil, čiščenje ostankov fašizma, obramba naše ljudske oblasti, borba za izboljšanje življenjskih pogojev delovnega ljudstva, utrditev slovansko-italijanskega bratstva, ki predstavlja osnovo SIAU-ja, ki lahko edina zagotovi mir v tem delu Evrope in zagotovi načela resnične ljudske demokracije.

Po referatu tov.ice Beltram-Fornazaričeve je tov. Gasparini v diskusiji prikazal napore, neumorno delo, čut odgovornosti in samozavesti, ki so spremljali našo rastočo ljudsko oblast v najtežjih ilegalnih časih. Povedal je, do kakšne višine se je dvignila v slovenskih in furlanskih vaseh, v neposrednem goriškem predmestju, ljudska uprava, ki jo predstavljajo NOO, tedaj, ko je bila, zaradi nedemokratičnosti odloka št. 11, primorana odpovedati se delu raje, kot da bi prevzela na sebe odgovornost za nered, nepravilnosti in krivice, ki bi bile odslej nujna posledica zavezniškega odloka št. 11.

Z nadomestnimi volitvami v izvršni odbor SIAU-ja so bili izvoljeni za predsednika tov. Egone Clemente, za podpredsednika dr. Karlo Rutar, za tajnike tov. Andrian Orlando in tov.ica Živa Beltram-Fornazaričeva. V odbor je stopilo še drugih 9 članov. Izvršni odbor SIAU-ja šteje sedem Italijanov in šest Slovencev.

Šolska vrata so se odprla

V Postojni bo 2. oktober 1945 berzdvomno ostal našim malim šolarčkom najlepši dan vseh šolskih let. Ob 8. uri so imeli šolsko, mašo, takoj po maši otvoritev šolskega leta z majhno proslavo. Na njihovi prvi poti so jih spremljale mamice ali drugi sorodniki. Takrat so malčki prvič nastopili pot, ki so jim jo odprli borci, padli očetje, postreljeni bratje in sestre.

Upravitelj šole tov. Eržen Franc je otvoril proslavo in s tem tudi šolsko leto. V svojem govoru je poudaril razliko med fašistično šolo pod Italijo in našo novo šolo. Dejal je: Izginila je tista učiteljica, ki je rekla, da bi pobila vse slovenske otroke; zbežal je učitelj, ki je po Vipavski pljuval otrokom v usta. Sedaj so se vrnili iz pregnanstva vsi učitelji, ki so morali bežati pred fašisti.

Sledil je skrbno pripravljen program. Vse točke so bile odraz osvobodilne borbe in svobode, ki jo sedaj uživa naš mladi rod. Tovarišica Križajeva Štefka je deklamirala pesem o dveh otrokih ki jima je oče padel v NOV, medtem, ko so mater ubili fašisti. Mnogim se je orosilo oko ob spominu na tiste krvave čase solz in trpljenja. Ostal je spomin, ostale so sirote, katerih mati je nova demokratična Jugoslavija. Ona jih ne bo zapustila v bedi in pomanjkanju. Mladina gre naprej — v življenje.

Dopisujte v „Primorski dnevnik"

Bovško ljudstvo za Jugoslavijo

Dne 30. t. m. se je vršil v Bovcu sestanek članov SIAU-a iz vsega okraja. Politični referat je imel tov. Dujc. Govoril je o naporih reakcije, da odtrga primorsko ljudstvo od demokratične federativne Jugoslavije. Poudaril je, da se je primorsko ljudstva borilo za to, da bi se osvobodilo nacifašizma in da bi po 25 letih zasužnjenja uveljavilo svoje pravice. Dejal je, da smo se borili skupaj z velikimi zavezniki in upamo, da bomo z njih pomočjo dosegli, za kar smo se borili, Nato se je obrnil na matere in žene padlih ter jim prikazal, da so njihovi sinovi, možje in očetje, padli v boju za lastno ljudstvo! Najsi bo v taboriščih, ali na fronti, povsod so oni prispevali k razkroju fašistične Italije in Nemčije. Padli so tudi zato, da bi osvobodili naše najmlajše fašističnih sil, da bi jim dali možnost vzgojiti se v pravem, demokratičnem duhu. Zaključil je s pozivom, naj se borba proti ostankom fašizma nadaljuje in da se bo nadaljevala, dokler ne bo izruvana zadnja njegova korenina.

Zavezniški vojaški upravi v Bovcu je bila s tega [illegible]rovanja poslana sledeča resolucija:

«Vsi člani [illegible] bovškega okraja naprošamo ZVU, da nas obvesti pravočasno o prihodu mednarodne razmejitvene komisije, da ji razjasnimo naše želje, ki temeljijo na naporih štiriletne borbe ob strani zaveznikov, da upoštevajo naše izgube, ki znašajo 45 padlih sinov in očetov, 252 interniranih v Italiji in Nemčiji in 21 umrlih v nemških internacijah. Poleg tega imamo 73 popolnoma porušenih, 57 pa deloma porušenih domov ter porušena vsa gospodarska poslopja po hribih, Zaga, Srpenica, Log - Čezsoški, Loška Koritnica, Bavšca, Koritnica - Kal.

Tako izgleda samoodločba ljudstva z Bovškega!».

Major Mišič v Gorici

Kamorkoli pridejo člani komisije za vojni plen JA, na svojih službenih potovanjih, jih ljudstvo povsod navdušeno sprejema. Predvčerajšnjim se je tov. major Miha Mišič oglasil na svojem službenem potovanju v Gorici. Ob tej priliki so mu tamkajšnji aktivisti pripravili prisrčen sprejem. Delegacija AFZ mu je izročila prekrasen šopek, povezan s slovensko trobojnico. Želele so mu dobrodošlico in ga prosile, naj sporoči tov. generalu Kvedru njihove pozdrave in željo, da jih obišče tudi on s svojim spremstvom. Pozdravila ga je tudi mladinska delegacija, ki je s pozdravom hkrati dala duška velikemu veselju, da ima lahko, čeprav le za kratek čas, v svoji sredi predstavnike slavne Titove armade. Tov. major Mišič se je obema delegacijama za iskrene pozdrave zahvalil in jima obljubil, da bo njihove želje in pozdrave izročil tov. generalu in ostalim članom komisije.

V razgovoru z našim dopisnikom je tov. major izjavil, da je bil prvič v teh krajih in da je bil presenečen nad gostoljubnostjo in iskrenostjo goriškega ljudstva.

Pomorstvo v coni B

V coni B je osnovan Inspektorat za pomorstvo pri jugoslovanski vojaški upravi na Reki. Naloge tega inspektorata so, nadzor nad prometom, pristanišči, svetilniki, ladjedelnicami, ribarstvom, napredek in pospeševanje pomorstva, širjenje pomorske mislii itd.

Pod kontrolo inspektorata spadajo tudi pristaniške kapetanije in njihova zastopstva ob obali cone B.

Pri inspektoratu je osnovan tudi posvetovalni organ za vsa pomorska in pristaniška vprašanja. Ta posvetovalni organ, ki se imenuje Pomorsko - gospodarski svet, je sestavljen iz predstavnikov gospodarskih in finančnih strok, pomorskega športa, brodskih lastnikov in zastopnikov pomorskih sindikatov.

Za vzgojo pomorskega naraščaja se snuje v Kopru Pomorsko - trgovsko srednja šola, kjer se bodo vzgajali bodoči čestniki in kapetani trgovskih ladij. Zanimanje za to šolo je tolikšno, da se bo verjetno moral ustanoviti paralelni razred. Solanje, hrana in vsa oskrba so brezplačna.

Dovoljenja za vožnjo z avtomobili

Vsa dovoljenja za vožnjo z avtomobili, ki jih je izdala ZVU, zapadejo 14. oktobra. Po tem dnevu ne bodo več veljavna dovoljenja z značko gazele. Obrazci za prošnje za nova dovoljenja se dobijo pri glavnem policijskem stanu, prometni odsek, v sodni palači. En obrazec se mora vrniti omenjenemu uradu, prepis pa se izroči pri Automobile Triestino.

Upniki bivših fašističnih organizacij

Finančne intendanca poziva vse, ki imajo terjatve iz katerega koli naslova proti razpuščenim fašističnim organizacijam in društvom (P. F. R., Opera Balilla, Dopolavoro, fašistični sindikati in društva), da to v teku tridesetih dni po objavi tega obvestila predložijo vse dokumente, iz katerih izhaja pravica do terjatve, v knjigovodstvenem odseku finančne intendance v Trstu, piazza Chiesa Evangelica 2.

Iz tržaškega življenja

Tekmovanje v Košarki

Trst, 5. Fizkulturni odsek Enotnih strokovnih zvez bo organiziral tekmovanje v «Košarki» za skupino podjetij, ki se bo imenovala «Coppa Unità Operaia». Tekmovanji bo pričelo čez 20 dni. K tekmovanju lahko pristopijo vsi igralci, zaposleni v tovarnah. Vsaka skupina bo sestavljena iz desetih igralcev in vodje. Za vpisovanje mora dati vsaka skupina točne podatke in številke osebnih legitimacij vseh igralcev, ter mora določiti imena skupinam. Tekmovanja bodo trajala 50 minut in bodo razdeljena na dva dela, z 10 minutnim odmorom.

Organizacijski odbor bo v kratkem objavil koledar tekmovanja in igrišče. Vpisnina je določena na 200 lir za vsako skupino. Skupine se vpisujejo pri Enotnih strokovnih zvezah v ulici Imbriani 5, v redakciji «Unità Operaia».

Sindikalni sestanek

V nedeljo 7. t. m. ob deseti uri bo v uradu Enotnih sindikatov, via della Zonta 11-I, sestanek vseh odbornikov in referentov krajevnih sindikalnih podružnic. Naj nihče ne manjka!

Dobrodelna prireditev

Dva tržaška športnika priredita v kratkem bokserski match v tržaškem gledališču v prid 17 žrtev velike nezgode pri Devinu ter sirot «Inštituta» in sirotišnice sv. Jožefa. Na sporedu prireditve bo tudi loterija.

Opozarjamo Tržačane že sedaj na to dobrodelno prireditev.

Čas in točno mesto prireditve, kakor tudi ostale podrobnosti bomo objavili naknadno.

Prireditev v Škednju

V nedeljo 7. oktobra, bo v bivšem škedenjskem zavetišču (Ricreatorio) velika podeželska prireditev italijansko - slovenskega Prosvetnega krožka.

Izkupiček gre v prid lista «Il Lavoratore».

Na sporedu so: godba, slovensko in italijansko petje, ples ter humoristične točke. Preskrbljeno bo tudi za cenen prigrizek in domače vino.

VABILO

Antifašistična ital.-slov. unija (SIAU) priredi v nedeljo 7. oktobra ob 17. uri v Kolonji (Cologna) velik ljudski ples. Sodeluje izbrana godba. — Vstop prost.

Dramatični odsek «Prosvetnega društva v Barkovljah» vabi na sestanek, ki se bo vršil danes, v soboto, ob 20. uri; na sestanku se bodo razdelile vloge partizanske drame «Raztrganci».

Gledališče Verdi

Nocoj ob 19.30 bo koncert pod vodstvom Herberta Karayan. Program: Locatelli: koncert v Emolu; Wagner: Siegfriedova idila; Brahms: Prva simfonija.

Jutri se bo ob 18. uri koncert ponovil.

Športni klub Barkovlje

V nedeljo 7. t. m. bo v prostorih kluba plesna prireditev. Pričetek ob 18.30.

Naša mladina in javni plesi

Rad bi napisal nekaj besed zaradi članka v «Primorskem dnevniku» z dne 12.9.45., «To ni bilo prav», ki obsoja mladino iz Brd, katera prireja plese po nekaterih vaseh, ko se po drugih vršijo komemoracije padlim borcem.

Ples! Že ob sami misli na to zabavo se spomnimo na naše kulturno življenje pod fašistovskim režimom. Slovenskemu narodu v Istri se je na splošno zanikalo vsako kulturno udejstvovanje, toda pri prirejanju plesov nismo nikdar naleteli na zapreke. Zakaj? Zato ker ples mladino odtujuje od vsega, kar je vzvišeno in lepo. Pri plesu pridejo do izraza le materialni občutki, na škodo kulturnemu poletu, za katerim mi danes stremimo. Ples je degradacija civilizacije. Afriška plemena ne poznajo druge zabave razen plesa in moderni današnji plesi, ob spremljavi «Jazz» orkestrov se ne razlikujejo v bistvu od plesov in muzike raznih afriških plemen — torej degradacija človeške kulture.

Naši mladini ne branimo zabav in tudi ne plesa, ali ta mora biti zadnja točka vsaki kulturni prireditvi. Z velikim zadoščenjem opažamo, da se tudi na Primorskem uvaja «kolo», ta, čisto narodni in zdravi ples. Proč z raznimi tangi, in «fox-troti»!

Mnogo slučajev je bilo po naših vaseh, da so nekateri omladinci protestirali, češ naj se kulturna prireditev skrajša, da začno ples. Pleše se še danes nekod po taktu raznih dis-harmoniziranih harmonik, dolgo v noč.

Kultura naroda se meri po kulturnih prireditvah in teh na Primorskem danes ne manjka. Vzorov imamo povsod dovolj. Nastopi 58 pevskih zborov v Bazovici so najlepši dokaz našega kulturnega poleta. Petje, igra, glasba, recitacije, čitalnice, športne prireditve, itd., v tem naj se uri naša mladina in prišla bo do užitkov, ki jih ne bo nikoli našla v plesu.

Plesa, jasno je, ni mogoče oporekati. Mladina želi zaplesati in nihče ji nima pravico tega užitka zabraniti, toda le do gotove mere. Vsako pretiravanje ni dostojno sloven. ske mladine.

Pregled prosvetnega dela

Dne 30. IX. t. l. se je vršila uspela kulturna prireditev v Ricmanjih. Prisotne je nagovoril tov. Urantija. Nato so nastopili pevski zbori iz Boljunca, Boršta, Doline, Sv. Jakoba, Lonjerja, Rovt in Rocola. Nastopali so tudi pionirji in mladina. Izvajali so «Nabrusimo kose» in «Vesna». Za zaključek so vsi pevski zbori skupaj zapeli «Mi smo ubežniki», «Pesem o svobodi» in «Pozdrav». Sodelovala je tudi godba iz Kolonkovca. Dobiček 10 tisoč lir je šel «Za našega dijaka».

Dne 30. 9. t. l. se je v Miljah vršila fizkulturna in kulturna prireditev «Pro Lavoratore». Z veliko udeležbo je ljudstvo ponovno pokazalo ljubezen do svojega časopisa. Največji uspeh je želo škedenjsko pevsko društvo «Zol» ter atleti Sv. Jakobskega športnega društva «Edera».

V nedeljo 30. 9. t. l. so borci XX. Ud. Div. uprizorili miting v Št. Petru na Krasu. Nastopila sta pevski zbor in muzikalna skupina. Na sporedu so bili Chopin, Hendel in Verdi. Borec — bariton je lepo zapel arijo iz «Rigoletta». Veseloigra je zaključila prireditev.

Ob priliki II. konference mladine II. bataljona odreda Jugoslovanske armade je bila navzoča tudi mladina iz nabrežinskega in komenskega okraja. V znak tesne povezanosti terena z vojsko, v znak bratstva jugoslovanskih narodov je mladina iz Klanca podarila II. bataljonu lepo zastavo. S podaritvijo te zastave je mladina hkrati prisegla, da ne bo odnehala, dokler ne bo uresničen sen Primorskega ljudstva, dokler ne bo slovensko Primorje s Trstom, Gorico in Slov. Benečijo za vedno priključeno k novi federativni Jugoslaviji. Tovariš junak je obljubil, da borci ne bodo nikdar zapustili svojega ljudstva. V znak hvaležnosti je mladini podarili krasno sliko maršala Tita.

Pionirčki prosvetnega društva «Vojko-Premrl» so dne 16. 9. t. l. uprizorili dobro uspelo prireditev v Št. Vidu pri Vipavi. Občinstvo se je udeležilo te prireditve v lepem številu. Mladi in stari so bili zadovoljni in ponosni na svoje najmlajše, ki imajo čast, da so otvorili aktivnost Prosvetnega društva, ki je bilo ustanovljen pred mesecem dni.

Dne 3. t. m. smo v *Kobaridu* imeli priliko opazovati igralsko skupino VII. korpusa, ki sedaj potuje po Primorskem. S sodelovanjem domačega društva «Simon Gregorčič» so nudili prav lepo kulturno predstavo, ki se je udeležila tisočglava množica iz vseh okoliških gorskih vasi.

Navzoče je pozdravil društveni tajnik tov. Gruntar. Nato je igralska skupina podala Klopčičevo «Mater», šaljivega «Bedaka», in «Trkajo na vrata». Navdušeno sprejete so bile narodne in partizanske pesmi, ki jih je zapel trio ob spremljanju na harmoniko partizanskega skladatelja tov. Kuharja.

Nabranih je bilo 15.000 lir. Čisti dobiček je šel deloma v sklad «Za našega dijaka», deloma v rezervni fond Prosvetnega društva v Kobaridu.

V *Prvačini* so pionirji priredili lep miting. Nabrali so 886 lir prostovoljnih prispevkov ter jih darovali v sklad «za našega dijaka». Zelo radi se tudi zbirajo v delovne čete in pomagajo siromašnim ljudem in družinam padlih pri poljskem in drugem delu. Pretekli teden je pionirska četa napravila 223 delovnih ur. To je viden dokaz, da se tudi naši najmlajši zavedajo svojih dolžnosti.

Prehrana

Mleko za stare ljudi. — Danes se bo delilo pol litra kondenziranega, sladkega mleka na osebo onim, ki so stari čez 65 let. Delile ga bodo mlekarne, kjer so posamezniki vpisani, na odrezek XII. in štev. 23 ter na odrezek štev. 42 za kategorijo delavcev, starih čez 65 let. Upravniki mlekarn naj dvignejo mleko v današnjih prvih jutranjih urah. Cena za potrošnike je 40 lir za liter.

Suhe ribe za Trst in Gorico. — Danes so z vlakom pripeljali v Trst okoli 950 kvintalov suhih rib in jih bodo prodajali na živilske nakaznice v pokrajinah Trst in Gorica.

Obrok bo znašal 200 gramov za osebo in velja za potrošnike ki so stari več kot 19 let.

Trgovcem s povrtnino. — Sepral objavlja: Od danes pa do nadaljnjega se bodo morali krompir, fižol v stročju in zelenjava prodajati na Osrednjem zelenjadnem trgu na debelo. Vsled tega je prepovedana vsaka prodaja teh pridelkov naravnost iz zalog grosistov.

Dvig nakazil. — Tekom današnjega dne naj vsi trgovci I., II., III., IV. in V. skupine dvignejo v prehranjevalnem uradu nakazila za testenine.

Obnovitev začasnih živilskih nakaznic. — Potrošniki v tržaški občini, ki imajo začasne živilske nakaznice, morajo te obnoviti najkasneje do 10. t. m. (november 1945-februar 1946). Prizadeti morajo predložiti osebno izkaznico, ker se jim sicer nakaznice ne bodo obnovile. Potrošniki v Rojanu, Barkovljah, Miramaru in Grljanu naj zahtevajo obnovitev pri občinski delegaciji v ul. delle Ginestre 9. Potrošniki na Opčinah (vštevši Padriče, Trebče, Gropado in Bazovico) in na Proseku (vštevši Sv. Križ in Kontovelj) naj zahtevajo obnovitev pri svojih občinskih delegacijah.

Kontrola živilskih nakaznic. — V prihodnjih dneh se bodo po [illegible]vanjih delile nove živilske nakaznice za dobo od novembra [illegible] do februarja 1946. Ob tej priliki bo stroga kontrola oseb, ki imajo pravico do teh nakaznic, da se tako prepreči zloraba nakaznic izseljenih izseljencem, vojnim ujetnikom, bolnikom v bolnicah in drugim odsotnim. Nakaznice se bodo izročile izključno onim, ki bodo pri razdeljevanju prisotni, in onim, za katere bodo družinski člani javili njihove začasne odsotnosti ter predložili osebne dokumente s sliko, iz katerih bo razvidna njihova pristojnost. Ne bodo se izročile nakaznice za odsotne potrošnike glede katerih ni mogoče ugotoviti podatkov iz njihove izkaznice, [illegible] osebe bodo morale nakaznice dvigniti osebno v občinskem uradu.

Izročite tropine!

Obveščamo vse producente tropin, da je bila v sporazumu s pristojno oblastjo končno določena cena tropin in sicer 450 lir za vsakstot. Producenti pa lahko dobe na mesto denarja 1 liter in pol ženjanja ob izročitvi tropin v poslovalnici. Poleg tega bodo dobili — za vsakstot tropin — še nakazilo. Pri kmetih, ki zadrugi prejmejo brezplačno 750 gr olja.

Tropine morajo biti pri oddaji neizkoriščene.

Za pobiranje je pooblaščena [illegible]riški coni tvrdka Ev. Buiese iz Koprive, ki bo nabirala tropine vsa leto.

Za morebitna pojasnila se obrniti na Urad za vinske snovi, Gorica, Corso št. 5-III.

Izplačilo osvoboditvene nagrade

Kakor je bilo že objavljeno v krajevnih časopisih, se bo v smislu objave št. 4 ZVU izplačala osvoboditvena nagrada tudi uslužbencem trgovskih podjetij v goriški pokrajini.

To osvoboditveno nagrado bodo izplačali vsi trgovci — delodajalci svojim nameščencem, delavcem in uradnikom v celoti in najmanj v dveh obrokih, s tem, da skupna nagrada ne bo presegala:

Lir 3000 pri nastavljencih nad 18 let, družinskih glavarjih; lir 2500 pri nastavljencih, ki niso družinski glavarji; lir 1500 pri nastavljencih od 16 do 18 leta; lir 1000 pri nastavljencih pod 16 letom.

V tem pogledu se določa še sledeče:

1. Vsi delavci, ki so bili zaposleni do 28. aprila 1945. leta ali odpuščeni po 15. marcu 1945 leta, bodo prejali celo nagrado, če so bili vsaj štiri mesece v mestu službovanja ali pa bili upravičeno odsotni. Med upravičeno odsotne štejemo vse, ki so bili odsotni zaradi bolezni ali nezgode na delu, do skrajnega roka, ki je predviden v skupnih delavnih pogodbah za ohranitev delovnega razmerja. Drugim nastavljencem, ki so bili pri podjetju manj kot štiri mesece, bo izplačana nagrada sorazmerno s časom, ko so delali. Pri poslednjih gredo mesečni ulomki v delavčevo korist.

2. Nagrada se nanaša na delavce še v sledečih primerih:

a) Delavci, ki so bili zaprti iz političnih razlogov pred 1. majem 1945;

b) delavci, ki so zapustili svoje službeno mesto in se oddaljili zaradi političnega preganjanja ali se umaknili nacifašističnim naborom ali pa se uvrstili v partizanske formacije;

c) delavci, ki so bili iz političnih razlogov internirani v Nemčiji. Med te je šteti vse one, ki so jim okrnili osebno svobodo. Osebe v takem položaju si bodo morale preskrbeti stvarno dokazilo dotične urada o zadevnem službovanju, prav posebno, če bi delodajalec ali uslužbenec v tem pogledu dovolila soglasala;

d) uslužbenci v podjetjih, ki so puščeni iz službe od tvrdke po 15. marcu 1945., čeravno je bil odpust odobren od namestitvenega urada. Izključeni pa so vsi slučaji [illegible] kojšnjega, četudi upravičenega odpusta iz službe, samo da bi nameščenci imeli na dan odpusta najmanj štiri mesece službe. Če pa niso imeli štirih mesecev, bo nagrada sorazmerno znižana;

e) delavci, ki pripadajo italijanski vojski, sedaj vojni ujetniki, ki imajo pravice na svoje službeno mesto;

f) nagrada je prosta kakršnekoli starostne, socialne, varnostne ali državne pristojbine.

Nadaljevanje v nedeljski [illegible]

Odgovorni urednik
ŠTER CIRIL

Poizvedbe

Kdor kaj ve o OSKARJU DOMINKO, bil v Dachau-u, naj sporoči družini Dominko Jožef, Bilje št. 108.

MALI OGLASI

POMOČNIKA, 16-18 letnega, iščeta trgovina jestvin. Via dell'Istria [illegible]

Upravitelji in nameščenci K.U.N.I., uprava za mesto Trst, so darovali «Za našega dijaka» Lir 1500.

Nikolaj Ostrovski 43

Kako se je kalilo jeklo

(Roman)

— Ti, Serjoža, me boš vpisal tako, da ne bo vedela ne mati in nihče drug, razen mene in tebe. Pomagala ti bom v vsem, tako bo najbolje.

— V redu Valja.

V sobo je vstopila Ignatijeva.

— To je moja sestrica Valja, tov. Ignatijeva. Z njo sem se pogovarjal glede naše ideje. Povseni jo odobrava, toda glejte, saj razumete, najina mati je stroga. Ali je lahko ona sprejeta tako, da o tem nihče ne izve? Če bi se slučajno naredilo, da bi se morali umakniti, tedaj je naravno, da bom jaz odšel s puško, toda njej je žal matere.

Ignatijeva je sedela poleg mize in pazljivo poslušala.

— Dobro, tako bo najbolje.

* * *

Gledališče je do zadnjega kotiča napolnila prešerna mladina, katero so povabili sem na miting z lepaki, ki so bili nabiti po mestu. Igral jim je orkester na pihala delavcev sladkorne tovarne. V dvorani je bilo največ dijakov, gimnazijk, gimnazijcev in učencev meščanske šole.

Vsi so prišli sem, ne toliko zaradi mitinga, temveč največ zaradi zabave.

Nazadnje se je dvignila zavesa in na odru se je pojavil sekretar sreskega komiteta tov. Razim, ki je pravkar prišel iz sreza.

Majhen, mršav, s žlastim nosom, je pritegnil nase pažnjo vseh. Njegov govor so poslušali z velikim zanimanjem. Govoril je o borbi, ki se vodi po vsej zemlji in pozval mladino, naj se združi okoli komunistične partije. Govoril je kot pravi govornik, v njegovem govoru je bilo mnogo besed kot: «ortodoksi marksisti», «socialšovinisti» itd., katerih poslušalci seveda niso razumeli.

Ko je končal, so